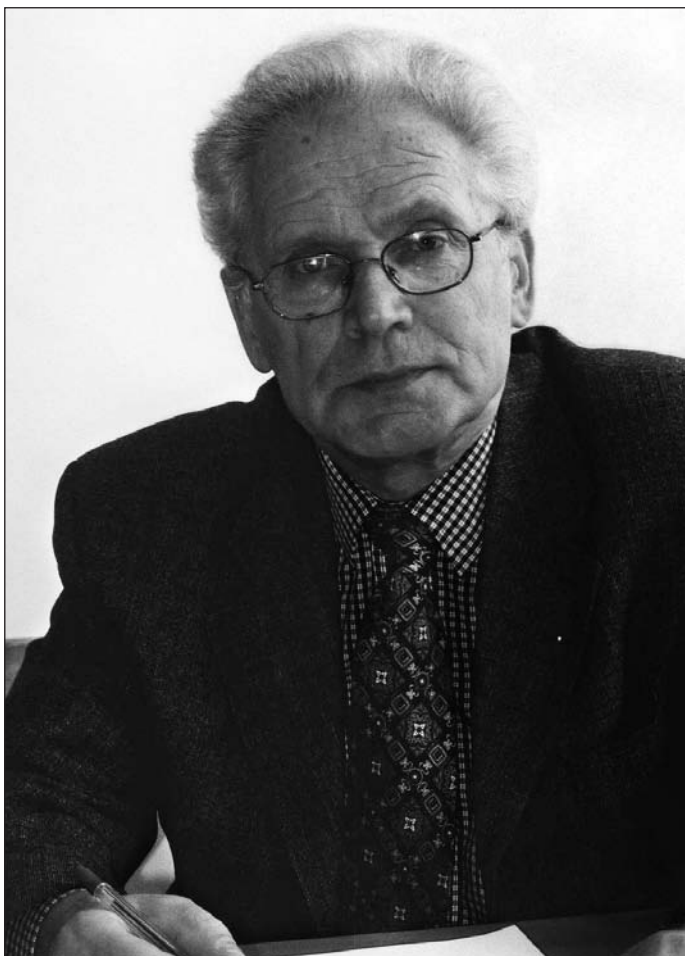

НАШІ ЮВІЛЯРИ

14 БЕРЕЗНЯ 2008
РОКУ ВИПОВНИЛОСЯ
70 РОКІВ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ
ВІДОМОГО ВЧЕНОГО-
ГІГІЄНІСТА, ЗАВІДУВАЧА
ЛАБОРАТОРІЇ КАНЦЕРО-
ГЕННИХ ФАКТОРІВ
ДУ "ІНСТИТУТ ГІГІЄНИ
ТА МЕДИЧНОЇ ЕКОЛОГІЇ
ім. О.М. МАРЗЄЄВА АМН
УКРАЇНИ", ДОКТОРА
МЕДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА
ІГОРЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА
ЧЕРНИЧЕНКА

Черниченко Ігор Олексійович народився у місті Києві, де після закінчення середньої школи (1955) три роки працював на Українській студії хронікально-документальних фільмів.

ЙОГО ПОКЛИКАННЯ — ГІГІЄНА КАНЦЕРОГЕННИХ ФАКТОРІВ

1964 року після закінчення Київського медичного інституту ім. О.О. Богомольця отримав диплом лікаря за фахом «санітарно-гігієнічна справа». Відтоді починається його трудова діяльність в НДІ загальної та комунальної гігієни ім. О.М. Марзєєва, де він поступово пройшов шлях від лаборанта до завідувача лабораторії канцерогенних факторів, яка й донині залишається єдиним науковим центром у системі МОЗ та АМН України, що методично і послідовно займається первинною гігієнічною профілактикою.

Формування Ігоря Олексійовича як вченого розпочалося ще у студентські роки — спочатку на кафедрі комунальної гігієни медичного інституту під керівництвом професора Р.Д. Габовича, а згодом — у НДІ загальної та комунальної гі-

гієни ім. О.М. Марзєєва під керівництвом професора Н.Я. Янишевої.

Перші наукові дослідження молодого науковця були спрямовані на ідентифікацію хімічних сполук у навколишньому середовищі, оцінку їхніх біологічних властивостей за умови ізольованої та комбінованої дії, пошук методичних підходів до їх гігієнічного нормування. За результатами цих досліджень Ігор Олексійович 1968 року захистив кандидатську дисертацію, розв'язавши у ній низку новаторських на той час проблем.

Після захисту дисертації І.О. Черниченко очолив лабораторію гігієни алергенів, яку свого часу організувала і до переходу до Інституту екогігієни і токсикології очолювала професор М.В. Крижанівська. Основне завдання, яке вирішувала

лабораторія у перші роки існування, було спрямоване на наукове доведення алергенності хімічних речовин навколишнього середовища, що на той час заперечувалось. А вже під керівництвом І.О. Черниченка основну увагу було зосереджено на експериментальному обґрунтуванні гігієнічних нормативів хімічних сполук за алергенним критерієм. Обґрунтований тоді норматив формальдегіду і до цього часу є пріоритетним критерієм оцінки небезпеки забруднення атмосферного повітря.

Тим часом в інституті відбулися певні структурні перетворення, й Ігор Олексійович 1973 року за конкурсом перейшов на посаду старшого наукового співробітника лабораторії канцерогенних факторів, де продовжив роботи з

удосконалення наукових засад гігієнічного нормування, зокрема — хімічних канцерогенів. Тоді під керівництвом професора Янишевої Н.Я. вперше у світовій практиці на прикладі бенз/а/пірену було розроблено теоретичні аспекти і методичні підходи до гігієнічного нормування канцерогенів: спочатку для умов ізольованої, а згодом — і комплексної дії. При цьому розроблялися математичні моделі опису кількісних залежностей "доза-ефект" та "доза-час прояву ефекту", застосування яких дозволило визначити основний принцип обґрунтування допустимих рівнів вмісту канцерогенів у навколишньому середовищі — виведення ймовірного ефекту їхньої дії за межі природної тривалості життя.

У подальшому наукові інтереси І.О. Черниченка поширилися на вивчення ролі інших хімічних речовин як модифікаторів канцерогенезу. Комплекс виконаних багаторічних досліджень довів, що канцерогенна небезпека забруднення навколишнього середовища та продуктів харчування зумовлена не стільки дією окремих сполук, скільки комбінацією усіх речовин, які одночасно впливають на людину.

Отримані результати було покладено в основу докторської дисертації "Научные основы гигиенического нормирования химических канцерогенов при комплексном и комбинированном поступлении в организм", яку він захистив 1991 року. У цій роботі вперше було показано механізми формування критичних доз канцерогенів, визначено роль шляху та режиму надходження канцерогенних та токсичних речовин до організму, встановлено підсилення ефекту за умов їх одночасного впливу та тенденції до інгібування, запропоновано підходи до визначення ізоефективних рівнів канцерогену за комплексного і комбінованого з іншими сполуками надходження до організму і оцінки безпеки з урахуванням середнього терміну розвитку новоутворень.

Значний внесок у розробку теоретичних і практичних питань первинної профілактики раку зроблено виконаними під керівництвом І.О. Черниченка роботами з визначення продуктів трансформації хімічних речовин у навколишньому середовищі з утворенням канцерогенонебезпечних сполук, гігієнічних основ вивчення канцерогенних нітрозамінів у довкіллі, на виробництві та у харчових продуктах.

Нині Ігор Олексійович і його учні активно працюють над вирішенням найбільш актуальних питань сучасної гігієни канцерогенезу: циркуляції канцерогенонебезпечних речовин у довкіллі

та формуванні їх навантаження на населення залежно від умов життєдіяльності; визначенні індивідуальних і популяційних канцерогенних ризиків; установленні соціальних втрат суспільства внаслідок індукування онкохвороб за рахунок антропогенного впливу; пошуку біологічних тестів щодо прискореної ідентифікації канцерогенних чинників хімічної, фізичної і біологічної природи та їх гігієнічного нормування.

Колеги знають І.О. Черниченка як високопорядну, доброзичливу, чуйну і дипломатичну людину. Йому притаманні енергійність, широта наукових поглядів, великий досвід та наукова ерудиція. Усе це зумовлює його авторитет і повагу у наукових колах та серед громадськості.

Наукові положення, які сформулював професор І.О. Черниченко, успішно розвиваються його учнями. Під його керівництвом виконано три докторські та чотири кандидатські дисертації. Він є автором понад 300 наукових праць, 2 монографій, 12 гігієнічних нормативів, 9 винаходів та патентів, розробником багатьох державних санітарних норм та правил, методичних санітарно-гігієнічних рекомендацій та вказівок.

Успішну наукову діяльність Ігор Олексійович поєднує з виконанням значного обсягу громадської роботи. Він є головою Комісії з питань гігієнічного регламентування канцерогенних факторів Комітету з питань гігієнічного регламентування МОЗ України, членом кількох інших комісій Комітету, членом Проблемної комісії МОЗ та АМН України "Гігієна навколишнього середовища", науковим редактором журналу "Довкілля та здоров'я", головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій за спеціальністю "гігієна та професійна патологія" та "екологія".

До свого ювілею професор І.О. Черниченко підійшов сповнений сил, енергії, нових ідей та задумів.

Вітаючи І.О. Черниченка з ювілеєм, зичимо йому міцного здоров'я, творчої наснаги, нових звершень та успіхів у розвитку гігієнічної науки, спрямованих на збереження здоров'я населення України!

ДУ "Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва АМН України",

Правління Наукового товариства гігієністів України, редакція журналу «Довкілля та здоров'я».